

KSAU § 51/17

Yttrande avseende Riksintresseutredningens betänkande Planering och beslut för hållbar utveckling (SOU 2015:99)

KS2016.0436

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Kommunstyrelsens arbetsutskott	2017-02-22	51/17

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att avstyrka Riksintresseutredningens förslag och översända det upprättade yttrandet med bilaga, som Skövde kommuns yttrande till Miljö- och energidepartementet.

- Den av utredningen presenterade alternativa lösningen D tror kommunen ger en större förenkling i hanteringen av hushållningsbestämmelserna, förutsatt att en översyn görs av befintliga riksintressen.
- En förenkling är önskvärd men Skövde kommun är tveksam till om utredningens förslag leder till det. Idag är hushållningsbestämmelserna splittrade på flera lagar vilket skapar otydlighet och oklarheter vid tillämpningen.
- Skövde kommun anser att en översyn, av alla riksintresseområden är nödvändig, för att legitimera områdenas avgränsning, värden och innehåll. Skövde kommun håller inte med utredningens analys om att orsaken till att hinder i bostadsproduktionen inte kan bero på RI- områden. Utredningen grundar denna uppfattning endast på att det är få detaljplaner med kvarvarande byggrätter där RI- intressen är inblandade som inte bebyggts. Skövde kommuns erfarenhet är att det finns ett stort mörkertal där en del kommuner och länsstyrelser undviker att exploatera RI- områden. RI- områden har i vissa fall varit hindrande för tätortsutvecklingen och i många fall definitivt styrande av densamma.
- Skövde kommun anser RI- ytorna behöver minskas till en omfattning som motsvarar skyddsbehovet utifrån tydliga kärnvärden. I arbetet med översynen måste sektorsmyndigheterna ha ett självkritiskt perspektiv och bedöma det som är verkligt riksintressant. En för alla myndigheter gemensamt utformad värderingsmall kan vara ett hjälpmedel i det arbetet. Om inte detta sker utan att

RI-områdenas utbredning enbart justeras något och man därtill utökar med VAI-områden så finns stora risker att systemet inte komma att vinna acceptans hos planerare och politiker, än mindre hos allmänheten. Det övergripande målet för utredningen ”att systemet ska vara rättssäkert, enkelt, överskådligt och begripligt...” kommer inte att infrias om det inte upplevs som trovärdigt.

- Skövde kommun anser att dialogen mellan stat och kommun behöver utvecklas och förbättras, avseende riksintressena, så att vi arbetar mot en gemensam målbild som tar sikte på ett långsiktigt samhällsbyggande.
- Skövde kommun är positiva till att Boverket får ansvara för handledning, metodutveckling, utbildning och registerhållning av aktuella värdebeskrivningar för riksintressena. Vad Boverkets samordningsansvar innebär är dock otydligt.
- Skövde kommun anser att det blir otydligt var gränsen går mellan stat och kommun vid prioriteringar och avvägningar mellan olika områden av väsentligt allmänt intresse (VAI). Ska Boverket ansvara för att väga de olika föreslagna (VAI) mot varandra? Statusen av ett VAI är inte heller definierat i förhållande till andra skyddsformer.
- Skövde kommun ser komplikationer i att förslaget sammanfaller i tid med ett stort behov av resurser för bostadsbyggnation. Det är redan idag brist på ÖP-kompetens i svenska kommuner. För små kommuner kan detta bli ett stort problem.
- Skövde kommun anser att utredningens förslag inte endast förenklar, det kommer att krävas mer resurser till översiktlig planering. Nya arbetsuppgifter tillkommer i form av inventeringar, värdebeskrivningar och samråd kring områden av riksintresse och VAI.
- Skövde kommun ser brister i redovisningen av ekonomiska konsekvenser för kommunerna, de beskrivs endast översiktligt. Kostnaderna för den ökade arbetsinsatsen vid ÖP-arbetet redovisas inte, medan besparingarna för detaljplanearbetet räknas mycket noggrant, därtill baserat på flera osäkra antagande.
- Skövde kommun är oroade av att utredningens konsekvenser bortser från osäkerhet i tillämpningen. Kostnader kommer att uppstå då ny praxis behöver utvecklas, inklusive nya vägledande rättsfall.
- Bytet av begreppet ”påtaglig skada” till att istället ”tillgodose intresset” gällande RI där både bevarande och användningsintresset beaktas är bra. Det är också bra att det blir samma begrepp i lagtexterna gällande PBL och MB. Det nya begreppet kommer att orsaka osäkerhet i handläggningen.

- Skövde kommun instämmer i utredningens angivna skäl till att bostadsförsörjning inte ska bli riksintresse. Ansvaret för bostadsförsörjning blir oklar mellan stat och kommun. Det kommunala planmonopolet urholkas till förmån för staten.
- Skövde kommun anser att grund- och ytvatten borde hanteras likvärdigt och båda pekas ut som riksintresse, inte enbart grundvatten. Utredningen har som ambition att riksintressenas värden tydligt ska redovisas och att tillämpningen inte ska innebära en död hand över utpekade områden.
- Skövde kommun anser att är otydligt hur ett riksintresseområdes avveckling ska genomföras.
- Skövde kommun anser att det behövs ett förtydligande om det är aktualitetsprövning eller antagen ny ÖP som krävs innan 2025 med avseende på riksintresse och väsentligt allmänna intresse.
- För ytterligare särskilt specifika synpunkter se bilaga 1.

Bakgrund

Skövde kommun har erbjudits möjligheten att yttra sig över en statlig utredning; Planering och beslut för hållbar utveckling – Miljöbalkens hushållningsbestämmelser (SOU 2015:99). Utredningen har sett över om de nuvarande riksintressena motsvarar dagens och framtidens behov och föreslår att grundvattenförekomst kan bli nytt riksintresse. Bostadsförsörjning föreslås inte att bli riksintresse. Däremot föreslås att länsstyrelsen och regeringen ska kunna göra undantag från kravet att tillgodose riksintressen om det är ett väsentligt allmänt intresse att använda marken till exempelvis bostadsbebyggelse, under förutsättning att det främjar en hållbar utveckling ur ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt. En arbetsgrupp på sektor samhällsbyggnad har samverkat i förslaget till yttrande. Synpunkterna ska lämnas in senast den 28 februari 2017 till miljödepartementet.

Sverige är i en situation där det finns ett stort behov av bostäder och en växande befolkning under överskådlig tid. Samtidigt finns stora samhällsutmaningar i att uppnå de sexton miljö kvalitetsmål som riksdagen slagit fast. För att klara dessa uppgifter behövs ett väl fungerande system för fysisk planering för att planera verksamheter med hänsyn till olika intressen och för att göra avvägningar mellan motstående intressen. Miljöbalkens bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden har en nyckelroll i det sammanhanget och nu finns ett förslag till ändringar av denna. Utredningen har inneburit att se över 3 kap. miljöbalken och relevanta delar av 4 kap. miljöbalken. Antalet områden som utpekats som riksintressen har ökat och i dag är närmare hälften av landets yta utpekad av myndigheter som områden av riksintresse. Den sammanlagda mängden av områden av riksintresse där det ibland saknas användbara värdebeskrivningar och vägledning komplicerar tillämpningen av

bestämmelserna. Utredningens förslag innebär ett omtag när det gäller riksintressen och andra väsentliga samhällsintressen.

Utredningens slutsatser

- Överväganden ska göras utifrån en helhetssyn (2§)
- Riksintressen ska tillgodoses – så långt möjligt/ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada/försvåra (3§)
- Möjligheter till samutnyttjande av ett område för olika ändamål, prövas i planerings- och beslutsprocesser (4§)
- Riksintresse är av stor nationell betydelse, (6§)
  - för att värna värden av särskild nationell vikt
  - uppfylla internationella åtagande
  - genomföra nationellt viktiga strukturer eller nationella mål
  - säkerställa totalförsvaret
- Riksintresseområdena och tydliga beskrivningar av vilka värden som ska tillgodoses ska dokumenteras i ett nationellt digitalt register under Boverkets ansvar.
- Bostadsförsörjning föreslås inte bli ett nytt riksintresse. Istället föreslås att länsstyrelsen och regeringen ska kunna göra undantag från kravet att tillgodose riksintressen, om det är ett väsentligt allmänt intresse att använda marken till exempelvis bostadsbebyggelse. Förutsättningen är att det främjar en hållbar utveckling ur ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt.
- Ett nytt riksintresse som införs är grundvattenförekomst av stor betydelse för dricksvattenförsörjningen, vilket föreslogs redan av Miljöprocessutredningen 2009.
- Områden av väsentligt allmänt intresse föreslås bli ett nytt begrepp som kan användas för att synliggöra och stärka viktiga intressen, utan att dessa får fullt ut samma status som riksintressen. Sådana områden kan anges av ansvariga myndigheter, länsstyrelser och kommuner. En del av nuvarande riksintresseområden kan anges som områden av väsentligt allmänt intresse istället. Utredningen föreslår att översiktsplanen också ska visa hur väsentliga allmänna intressen ska tillgodoses vid efterföljande beslut. Genom att tydliggöra dessa intressen i kommunernas planering kommer såväl områden av betydelse för miljömålsarbetet som områden av betydelse för lokal och regional utveckling att fångas upp i ett sammanhang.
- Ventil i 20§ Miljöbalken. Trots bestämmelserna att områden av riksintressen ska tillgodoses får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer besluta

att en mark- och vattenområde får användas får användas för att tillgodose ett väsentligt allmänt intresse om det inte strider mot huvudparagraferna.

- Utredningen har även identifierat ett antal samhällsintressen som i dag inte regleras med stöd av bestämmelserna i 3 kap. miljöbalken och som kan bli aktuella inom ramen för detta begrepp. Det gäller bland annat klimatanpassningsåtgärder, dricksvattenförsörjning, bostadsförsörjning och näringslivsutveckling. Ett nytt inslag är att länsstyrelsen särskilt ska bevaka att bestämmelserna om väsentliga allmänna intressen för brukningsvärd jordbruksmark och dricksvattenförsörjning följs. För hanteringen av övriga väsentliga allmänna intressen ansvarar kommunen själv.
- Utredningen har funnit att områden av riksintresse inte för närvarande utgör ett större hinder för bostadsbyggande jämfört med andra hinder, främst av ekonomisk art. En reformering av hushållningsbestämmelserna enligt utredarnas förslag kan ändå bidra till att öka tillgången på byggbar mark de närmaste åren, men andra långsiktiga intressen måste också tillgodoses.
- Kommunerna ska aktualisera sina översiktsplaner med hänsyn till områden med riksintresse och väsentligt allmänna intresse senast 31 december 2024.
- Utredningen presenterar alternativa lösningar, A-D.
  - o A -Utredningens förslag
  - o B - Hushållningsbestämmelserna upphävs
  - o C -Dagens hushållningsbestämmelser behålls med vissa kompletterande åtgärder
  - o D - Hushållningsbestämmelserna anger endast riksintressen samt viss kompletterande åtgärder

Handlingar

TU Yttrande avseende Riksintrésseutredningens betänkande Planering och beslut för hållbar utveckling (SOU 2015:99)

Yttrande, Bilaga 1. KS2016.0436

Sektor samhällsbyggnads tjänsteutlåtande med förslag till beslut. KS2016.0436

Skickas till

Miljö- och energidepartementet,
m.registrator@regeringskansliet.se
Sektor samhällsbyggnad